

VIIPEKEELE TÕLGI KUTSESTANDARDIS KASUTATUD TERMINITE SÜSTEEM

Viipekeeletõlgi kutsestandardis kasutatud terminid on grupeeritud temade kaupa: keelega seotud terminid, kõnega seotud terminid, tõlkimisega seotud terminid, tõlkidega seotud terminid, kutsega seotud terminid, tõlketeenusega seotud terminid ja juhendamise seotud terminid. Teemasiseselt on üldtermini järel toodud eriterminid alapunktidena, selgituste paremaks jälgimiseks on üldterminitele viidatud.

Sisukord

1. KEELEGA SEOTUD TERMINID	1
2. KÕNEGA SEOTUD TERMINID	2
3. TÕLKIMISEGA SEOTUD TERMINID	3
4. TÕLKIDEGA SEOTUD TERMINID	6
5. KUTSEGA SEOTUD TERMINID	6
6. TÕLKETEENUSEGA SEOTUD TERMINID	7
7. JUHENDAMISEGA SEOTUD TERMINID	8

1. KEELEGA SEOTUD TERMINID

1.1. Keel

Keel on märgisüsteem, mille abil inimesed suhtlevad.

1.2. Suulised keeled (auditiiv-verbaalsed keeled)

Suulised keeled on suuliselt väljendatavad ja kuulmise teel vastuvõetavad keeled.

1.3. Viipekeeled (visuaal-motoorsed keeled)

Viipekeeled on käeliselt väljendatavad ja nägemise teel vastuvõetavad keeled.

1.4. Viibeldud keel

Viibeldud keel on suulise keele visualiseeritud vorm.

1.5. Eesti viipekeel

Eesti viipekeel on Eesti kurtide kasutatav iseseisev visuaal-motoorne keel.

1.6. Viibeldud eesti keel

Viibeldud eesti keel on eesti keele visualiseeritud vorm.

1.7. Tõlgi töökeeled

Tõlgi töökeeled on keeled, millest ja millesse tõlk tõlgib.

1.7.1. Lähtekeel

Lähtekeel on tõlgi töökeel, millest tõlk tõlgib.

1.7.2. Sihtkeel

Sihtkeel on tõlgi töökeel, millesse tõlk tõlgib.

1.8. Tõlgi keelekombinatsioon

Tõlgi keelekombinatsioon on tõlgi töökeelte kogum.

1.8.1. Aktiivne keel

Aktiivne keel on keelekombinatsiooni töökeel, millesse tõlk on võimeline tõlkima.

1.8.2. Passiivne keel

Passiivne keel on tõlkekombinatsiooni keel, millest tõlk tõlgib üksnes oma aktiivsete töökeelte suunas.

1.9. Keeletase

Keeletase on Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumendi keeleoskustasemele vastav keeleoskus.

2. KÕNEGA SEOTUD TERMINID

2.1. Kõne

Kõne on keele kasutamine.

2.2. Kõne vorm

Kõne vorm on keele avaldumiskuju.

2.2.1. Suuline kõne

Suuline kõne on keele suuline avaldumiskuju.

2.2.2. Kirjalik kõne

Kirjalik kõne on keele kirjalik avaldumiskuju.

2.2.3. Viipekõne

Viipekõne on keele viibeldud avaldumiskuju.

2.2.4. Taktilne kõne

Taktilne kõne on keele käest kätte viibeldud avaldumiskuju.

3. TÕLKIMISEGA SEOTUD TERMINID

3.1. Tõlkimine

Tõlkimine on lähteteksti edasiandmine sihtkeeles.

3.2. Tõlkevorm

Tõlkevorm on lähteteksti sihtkeeles väljendamise viis.

3.2.1. Suuline viipekeeletõlge

Suuline viipekeeletõlge on tõlkevorm, mille lähtetekst ja/või tõlge väljendatakse viipekõnes.

3.2.2. Kirjalik viipekeeletõlge

Kirjalik viipekeeletõlge on tõlkevorm, mille puhul tõlge väljendatakse kirjalikus kõnes või viipekõne salvestusena.

3.2.3. Taktilne tõlge

Taktiline tõlge on tõlkevorm, mille puhul väljendatakse lähteteksti taktilises kõnes.

3.3 Tõlkeviis

Tõlkeviis on tõlkimise moodus.

3.3.1. Järeltõlge

Järeltõlge on tõlkeviis, mille puhul lähteteksti esitamine vaheldub tõlkimisega.

3.3.2. Sünkroontõlge

Sünkroontõlge on tõlkeviis, mille puhul lähtetekst esitatakse ja tõlgitakse samaaegselt.

3.4. Tõlkevaldkond

Tõlkevaldkond on inimtegevuse sfäär, mida eristavad osalejate rollid, suhete olemus, sõnavara või sotsiaalne kontekst.

3.4.1. Õpingutõlge

Õpingutõlge on tõlkevaldkond, mille eripäraks on koolitatava ja koolitaja roll õppesituatsioonis.

3.4.2. Meditsiinitõlge

Meditsiinitõlge on tõlkevaldkond, mille eripäraks on tõlkesituatsioonide seotus kliendi elu ja tervisega ning spetsiifiline meditsiiniline sõnavara.

3.4.3. Õigustõlge

Õigustõlge on tõlkevaldkond, mille eripäraks on tõlkesituatsioonide seotus õiguslike tagajärgedega ning spetsiifiline juriidiline sõnavara.

3.4.4. Kultuuritõlge

Kultuuritõlge on tõlkevaldkond, mille eripäraks on tõlkesituatsioonide seotus tavade, kommete, harrastuste või loominguga.

3.4.5. Olmetõlge

Olmetõlge on tõlkevaldkond, mille eripäraks on tõlkesituatsioonide seotus igapäevase asjaajamisega ja/või avalike teenuste tarbimisega.

3.5. Tõlkesituatsioon

Tõlkesituatsioon on tõlkevaldkonnasisene konkreetne olukord, milles tõlk tõlgib.

3.5.1. Kohtutõlge

Kohtutõlge on õigustõlke valdkonna tõlkesituatsioon, mille puhul tõlgitakse kohtuistungil.

3.6. Tekst

Tekst on mistahes kõnevormis väljendatud sõnum.

3.6.1. Lähtetekst

Lähtetekst on tekst, mida tõlgitakse.

3.6.1.1. **Lihne lähtetekst** on kergesti mõistetav faktivaene tekst, mis ei sisalda spetsiifilist sõnavara.

3.6.1.2. **Keskmise raskusega lähtetekst** on keskmise fakti- ja teabetihedusega tekst, mis võib sisaldada spetsiifilist sõnavara.

3.6.1.3. **Keeruline lähtetekst** on fakti- ja teabete tekst, mis sisaldab spetsiifilist sõnavara ning mille mõistmine eeldab tõlkevaldkonna tundmist ja põhjalikku ettevalmistust.

3.6.2. Tõlge

Tõlge on tõlgitud tekst.

3.7. Tõlketase

Tõlketase on tõlgi tõlkeoskuste kogum.

3.7.1. **Algtase** on tõlketase, mille puhul suudab tõlk täpselt, arusaadavalt ja selgelt tõlkida vähemalt lihtsa lähteteksti põhisisu.

3.7.2. **Kesktase** on tõlketase, mille puhul suudab tõlk tõlkida lihtsat ja keskmise raskusega lähteteksti selle kõikides nüanssides täpselt, arusaadavalt ja keeleliselt korrektselt, järgides kõneleja suhtumist, registrit, stiili ja ilmekust ning keerukat lähteteksti põhisisu täpselt, arusaadavalt ja selgelt.

3.7.3. **Kõrgtase** on tõlketase, mille puhul suudab tõlk tõlkida mistahes lähteteksti selle kõikides nüanssides täpselt, arusaadavalt ja keeleliselt korrektselt, järgides kõneleja suhtumist, registrit, stiili ja ilmekust.

4. TÕLKIDEGA SEOTUD TERMINID

4.1. Tõlk

Tõlk on erialase ettevalmistusega isik, kes tõlgib.

4.2. Tõlkemeeskond

Tõlkemeeskond on ühes tõlkesituatsioonis omavahel koostööd tegevate tõlkide rühm.

4.3. Viipekeeletõlk

Viipekeeletõlk on tõlk, kelle üheks aktiivseks töökeeleks on viipekeel või rahvusvaheline viiplemine.

4.4. Kutseline viipekeeletõlk

Kutseline viipekeeletõlk on viipekeeletõlk, kellele on riiklikult määratud korras omistatud viipekeeletõlgi kutsetase.

5. KUTSEGA SEOTUD TERMINID

5.1. Kutsetase

Kutsetase on kutsealal vajalike teadmiste, oskuste, iseseisvuse ja vastutuse ulatus.

5.2. Viipekeeletõlgi kutsetase

Viipekeeletõlgi kutsetase on viipekeeletõlgi kutsealal vajalike teadmiste, oskuste, vilumuste, hoiakute ja vastutuse ulatus.

5.2.1. Noorem-viipekeeletõlk

Noorem-viipekeeletõlk on madalaima kutsetasemega viipekeeletõlk, kelle tasemele vastab rahvusvahelise kvalifikatsiooniraamistiku viies tase.

5.2.2. Vanem-viipekeeletõlk

Vanem-viipekeeletõlk on keskmise kutsetasemega viipekeeletõlk, kelle tasemele vastab rahvusvahelise kvalifikatsiooniraamistiku kuues tase.

5.2.3. Meister-viipekeeletõlk

Meister-viipekeeletõlk on kõrgeima kutsetasemega viipekeeletõlk, kelle tasemele vastab rahvusvahelise kvalifikatsiooniraamistiku seitsmes tase.

5.3. Viipekeeletõlgi kutse-eesitika nõuded

Viipekeeletõlgi kutse-eesitika nõuded on tõlgile täitmiseks kohustuslike üldiste eetiliste reeglite ja põhimõtete kogum, mis on fikseeritud kutsestandardi lisas.

6. TÕLKETEENUSEGA SEOTUD TERMINID

6.1. Tõlketeenus

Tõlketeenus on tõlketellimuse täitmiseks vajalike tegevuste ja toimingute kompleks.

6.1.1. Viipekeeletõlketeenus

Viipekeeletõlketeenus on tõlketeenus, mille lähte- või sihkkeeleks on mõni viipekeel või viibeldud keel.

6.2. Konverentsitõlge

Konverentsitõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlgitakse sünkroonselt paljude osalejatega üritusel esinejate kõnet.

6.3. Meediatõlge

Meediatõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlgitakse otse-eesitris või salvestamisel.

6.4. Kaugtõlge

Kaugtõlge on tõlketeenuse osutamise viis, kus tõlkesituatsiooni osalised ei asu ühes ja samas paigas.

6.4.1. Telefonitõlge

Telefonitõlge on kaugtõlge, kus kasutatakse sidevahendina telefoni.

6.4.2. Videotõlge

Videotõlge on kaugtõlge, kus kasutatakse sidevahendina videoühendust.

6.5. Individuaaltõlge

Individuaaltõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlk tõlgib ühele kliendile.

6.6. Grupitõlge

Grupitõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlk tõlgib samaaegselt mitmele kliendile.

6.7. Paaristõlge

Paaristõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlgivad tõlkesituatsioonis vaheldumisi kaks tõlki.

6.8. Releetõlge

Releetõlge on tõlketeenuse osutamise viis, mille puhul tõlkimine toimub ühe või mitme vahenduskeele kaudu.

7. JUHENDAMISEGA SEOTUD TERMINID

7.1. Juhendamine

Juhendamine on protsess, mille käigus juhendaja toetab ja suunab juhendatavat töövilumuse omandamisel ja soodsa arengukeskkonna loomisel.

7.2. Viipekeeletõlgi eriala omandaja

Viipekeeletõlgi eriala omandaja on isik, kes õpib viipekeeletõlgiks riiklikult kinnitatud õppekava alusel.

7.3. Viipekeeletõlgi kutse taotleja

Viipekeeletõlgi kutse taotleja on isik, kes on omandanud viipekeeltõlgi eriala riiklikult kinnitatud õppekava alusel ja soovib saada kutseliseks viipekeeletõlgiks.